

Nastavnički odsjek Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu
Jabukovac 10
10000 Zagreb
Doc.mr.art. Sonja Vuk

27. travnja 2017.

Povjerenstvo za Rektorovu nagradu
Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu
Ilica 85
10 000 Zagreb

Predmet:

**IZVJEŠĆE O PROGRAMU
„SVIJET I JA, JA I SVIJET“**

radionice kreativnog izražavanja za pacijente Psihijatrijske bolnice Sv. Ivan u Zagrebu u sklopu
projekta suradnje Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu
i Psihijatrijske bolnice Sv. Ivan

SUDIONICI PROGRAMA

Radionice su osmislili i provodili studenti slikarstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, Tara Beata Racz i Ivan Barun pod vodstvom voditeljice projekta doc.mr.art Sonje Vuk s Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu te psihijatrice i psihoterapeutice dr.sc. Sandre Vuk Pisk iz Psihijatrijske bolnice Sv. Ivan u Jankomiru, Zagreb. U radionice su uključeni hospitalni i ambulantni pacijenti bolnice različitih dijagnostičkih kriterija. Radionice su koncipirane kao timski rad voditelja radionice, nadležnog psihijatra, psihologa te ostalih članova osoblja.

Studenti koji provode program „Svijet i ja, ja i svijet“ imaju stečene osnovne kompetencije iz područja kliničkog rada s psihijatrijskim pacijentima: završen preddiplomski i diplomski studij psihologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Tara Beata Racz) i završen integrirani preddiplomski i diplomski studij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Ivan Barun) te su oboje u edukaciji iz Kliničke ekspresivne terapije umjetnošću koju vodi izraelski klinički psiholog i art terapeut Avi Goren-Bar.

VREMENSKI OKVIR PROGRAMA

Program se volonterski provodi od studenog ak. godine 2014./2015., kroz ak. godinu 2015./2016. i tijekom ak. godine 2016./2017. Jedan ciklus radionica trajao je 22 sata (120 minuta po radionici). Radionice su se održavale jednom tjedno te su se sadržajno razlikovale, međusobno nadopunjavale te činile cjelovito iskustvo u cilju uspostavljanja intrapersonalne i interpersonalne komunikacije kroz posrednika – neverbalni likovni/vizualni uradak te njegovu verbalnu interpretaciju.

STEČENA ZNANJA I KOMPETENCIJE

Tijekom programa, studenti su stekli znanja o odnosu psihe i okoline, verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji (govor tijela, glas, slike, simboli i značenja), umjetnosti kao načinu komunikacije i slobodnim asocijacijama kao zajedničkom alatu umjetnosti i psihoanalize.

Studenti su kroz program osmislili primjereni sadržaj radionica na temelju prethodnih znanja iz psihologije i psihijatrije, vodili pacijente kroz produkciju slobodnih asocijacija i ideja te formuliranje originalnih simboličkih sustava, pripremili pacijente na uspostavljanje vizualne i performativne komunikacije s okolinom te analizirali neverbalne komunikacijske aspekte u okviru vizualnog izražavanja.

Tijekom trajanja programa studenti su:

1. Upoznali se s današnjim spoznajama o strukturi ličnosti i neuroznanstvenim aspektima razvoja strukture ličnosti
2. Upoznavali se sa suvremenim spoznajama o psihoterapiji
3. Analizirali različite vidove komunikacije
4. Demonstrirali analizu vizualnog uratka povezujući informacije o strukturi ličnosti i vizualizaciji zadane teme
5. Prepoznavali asocijacije koje su najudaljenije od zadane teme
6. Raščlanjivali stvaralački proces pacijenata (otkrivali zakonitosti) i verbalno ga interpretirali
7. Prepoznavali važnost i mogućnosti korištenja umjetnosti za zdravlje pojedinca i zajednice

OPIS CIKLUSA RADIONICA PROGRAMA

Ciklus radionica ima svoj logičan tijek u kojem su radionice s početka ciklusa uvodnog karaktera, upoznajući polaznike s materijalima i načinima rada kao i s voditeljima radionice te drugim polaznicima. Nakon radionica uvodnog karaktera, slijede radionice koje omogućuju polaznicima intenzivnije izražavanje kao i istraživanje vlastitog poimanja sebe, odnosa s drugima te bivšim i sadašnjim emocionalnim iskustvima. Završne radionice zaokružuju iskustva s prethodnih radionica te polaznicima omogućuju stvaranje pozitivnog pogleda na budućnost. Konceptualizacijom radionica na ovaj način, stvara se logičan tijek radionica koje se nadovezuju jedna na drugu i međusobno nadopunjavaju pa je ciklus cjelovito iskustvo. Jedan ciklus traje dva mjeseca, a ciklusi se ponavljaju tako da mogu uključiti nove pacijente (bilo hospitalne ili ambulantne).

Osim tih ciklusa, paralelno, tijekom čitave godine, koegzistiraju radionice koje su se pokazale najuspješnijima i koje sami pacijenti predlažu, čime se i nakon završenog ciklusa nastavlja kontinuitet likovne ekspresije i prorade emocija, sadržaja i konflikata. Budući da su pacijenti koji pate od psihičkih poremećaja nerijetko nestabilnih afekata, kolebajućeg osjećaja vlastitog identiteta te nestabilnih odnosa s drugima, akcent radionica usmjeren je istraživanju vlastitog poimanja sebe, konceptualizaciji vlastitih prevladavajućih emocija kao i reflektiranju na odnose s drugima.

Autoportret

CILJ: Na početku ciklusa kao jedna od uvodnih radionica, slikanje ili crtanje vlastitog autoportreta pogodna je i jednostavna aktivnost kojom se pojedinac može predstaviti grupi, i kroz likovni izraz prenijeti kako se on ili ona vidi, ujedno izražavajući u većoj ili manjoj mjeri podsvjesni sadržaj.

ISHODI: Polaznici će se u ovoj radionici predstaviti grupi, izražavajući svjesni i podsvjesni sadržaj, te reflektirajući svoja iskustva tijekom radionice, senzibilizirati jedni na druge, time olakšavajući integraciju pojedinca u grupnu dinamiku.

Kreativno oslobađanje kroz kaos i red

CILJ: Osvijestiti cijelo tijelo i uključiti ga u kreativni stvaralački proces.

Ukloniti inhibicije i prepustiti se intuitivnom slikanju vođenom emocijama i podsvjesnim porivima.

Prepoznati ponavljajuće obrasce na slici i sistematizirati ih unutar novog djela.

ISHODI: Sudionici će osvijestiti cijelo tijelo i njegovu aktivnu ulogu u kreativnom stvaralačkom procesu. Nadalje, prepuštanjem intuitivnom slikanju vođenom emocijama i podsvjesnim porivima, smanjit će vlastite inhibicije i strah od konačnog ishoda djela. Zatim će prepoznati ponavljajuće obrasce te ih sistematizirati unutar novog djela. Na taj način će sintetizirati svoje misli i doživljaje u jednu koherentnu cjelinu.

Slika 2. Kaos – rad polaznice.

Skala emocija

CILJ: Ekspresivna terapijska radionica koja omogućuje polaznicima da u sigurnom setingu reflektiraju na emocionalna stanja kroz koja prolaze, na njihove međusobne odnose te što je potrebno da bi polaznici više osjećali emocije s pozitivne strane spektra emocionalne skale.

ISHODI: Osvijestiti emocionalna stanja kroz koje osoba prolazi u posljednje vrijeme, reflektirati na ta stanja, zašto i kako do njih dolazi. Ideja je potaknuti i razmišljanje o pozitivnijem dijelu spektra skale emocija te potaknuti procese koji vode u taj dio emocionalnog života.

Slika 1. Skala emocija – rad polaznice

Sigurno mjesto

CILJ: Bolesnicima koji pate od psihičkih poremećaja nerijetko je potrebno sigurno uporište, osjećaj sigurnosti i mira koje psihičke teškoće narušavaju. Kroz radionicu imaginacije „Sigurno mjesto“ polaznicima se omogućuje razvijanje i konceptualizacija vlastitog osjećaja sigurnosti. Radionicu bi bilo pogodno izvesti u početnim fazama ciklusa, jer bi konceptualizacija vlastitog osjećaja sigurnosti mogla olakšati polaznicima nošenje s potencijalno emocionalno zahtjevnim iskustvima u narednim fazama ciklusa.

ISHODI: Omogućiti polaznicima konkretiziranje osjećaja sigurnosti i mira u obliku konkretne mentalne reprezentacije koja bi im mogla pružiti emocionalnu uporišnu točku u životu nemirnih emocija. Nadalje, stvaranje navedene slike može im omogućiti prizivanje osjećaja sigurnosti u trenucima kad im je to potrebno.

Priča mog života

CILJ: Nudeći nerijetko potrebnu refleksiju na vlastiti život, kao i shvaćanje vlastitog života u širem kontekstu (kada bolest nije bila dio vlastitog identiteta), radionica „Priča mog života“ pogodna je kao sljedeća stepenica u razvoju ciklusa radionica.

ISHODI: Kroz spontanu i ugodnu aktivnost reflektirati na vlastiti život, otvarajući vrata kreativnosti i omogućavajući polaznicima da sagledaju vlastiti život, kao i trenutnu poziciju u životu, u širem kontekstu. Nadalje, ovaj proces omogućuje promjenu perspektive na vlastiti život, doživljavajući ga kroz boje i materijale, poticanje formiranja osjećaja selfa te nudi osjećaj životnog kontinuiteta i uzemljenje.

Metaforički autoportreti

CILJ: Sudionici će istražiti vlastito samopoimanje i samopredstavljanje te će putem metafora i simbola konceptualizirati pojam o sebi.

ISHODI: Sudionici će moći koristiti simbole i metafore pri konceptualizaciji pojma o sebi. Nadalje, moći će sistematizirati i verbalizirati svoje dojmove i razmišljanja potaknuta samim stvaralačkim procesom.

Javno i tajno ja - maske

CILJ: Sudionici će istražiti vlastito samopoimanje i samopredstavljanje unutar sfere međuljudskih odnosa te će pomoću kreativne tehnike izrade i oslikavanja maski konceptualizirati svoj privatni i javni self.

ISHODI: Sudionici će naučiti izraditi masku pomoću tehnike kaširanja. Uz to, moći će koristiti boje, simbole i metafore pri konceptualiziranju svog pojma o sebi. Osvijestit će sličnosti i razlike u manifestaciji pojedinih aspekata pojma o sebi unutar privatne i javne socijalne sfere. Nadalje, moći će sistematizirati i verbalizirati svoje dojmove i razmišljanja potaknuta samim stvaralačkim procesom.

Emocionalna stanja kao likovi

CILJ: Bolesnici raznih psihičkih poremećaja nerijetko su nestabilnih afekata te osjećaje doživljavaju intenzivnije i dugotrajnije. Ova radionica omogućuje polaznicima da dođu u doticaj s vlastitim osjećajima dajući im pojedinu formu, dovodeći ih u međusobni dijalog i zajednički kontekst.

ISHODI: Dati konkretnu formu pojedinim intenzivno doživljenim osjećajima koje polaznici osjećaju u posljednje vrijeme. Na taj način, vidjevši osjećaje naslikane na papiru kao nešto što je vani, što nije dio njih, polaznicima se omogućuje distanciranje od osjećaja koje nerijetko intenzivno osjećaju i koji ih mogu navoditi na impulzivne akcije te njihovo objektivno sagledavanje. Distancirajući se od njih na ovaj način, polaznicima se može olakšati nošenje s negativnim osjećajima i kontroliranje u trenucima kad ih navedeni osjećaji preplave.

Zemljovid bogatstva

CILJ: Sudionici će istražiti svoje želje i njihov utjecaj na vlastito samopoimanje te će moći konceptualizirati svoje idealno ja putem metafora i simbola.

ISHODI: Sudionici će moći koristiti boje, simbole i metafore pri konceptualizaciji svog idealnog ja. Nadalje, moći će sistematizirati i verbalizirati svoje dojmove i razmišljanja potaknuta samim stvaralačkim procesom.

Drvo zahvalnosti

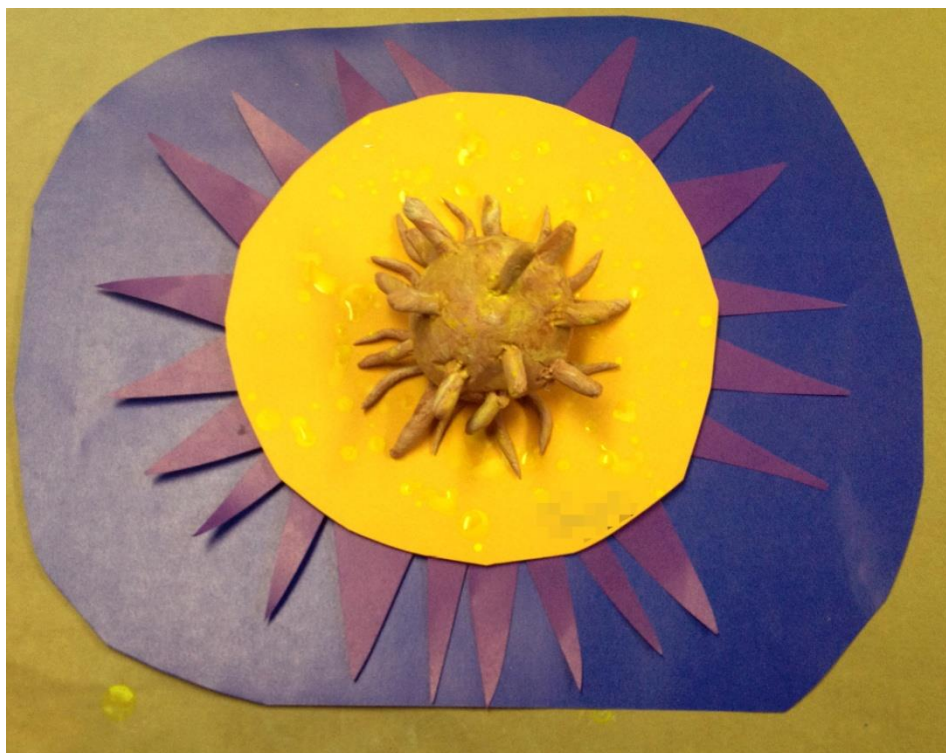
CILJ: Negativne emocije, osjećaji sumnje u sebe te strah od odbacivanja, nerijetko zaokupljaju psihičke bolesnike. Kao jedna od potencijalnih završnih radionica, „Drvo zahvalnosti“ omogućava polaznicima radionice da reflektiraju o pozitivnim osjećajima u svom životu, a naročito zahvalnosti.

ISHODI: Stvarajući drvo zahvalnosti, polaznici počinju gledati na svoj život kroz njegove pozitivne aspekte, uviđajući njegovu vrijednost i smisao, što im može dati nade i optimizam da daljnje nošenje s životnim izazovima.

Završna radionica

CILJ: Sudionici će istražiti i sumirati uvide do kojih su došli tijekom cijelog ciklusa radionica kreativnog izražavanja te će si odati priznanje za aktivno sudjelovanje i trud koji su uložili.

ISHODI: Sudionici će kroz ovu radionicu sumirati svoje misli, osjećaje i doživljaje sa svih proteklih radionica te će kroz proces ispunjavanja i ukrašavanja vlastite diplome simbolički privesti kraju svoj angažman u ciklusu radionica kreativnog izražavanja.

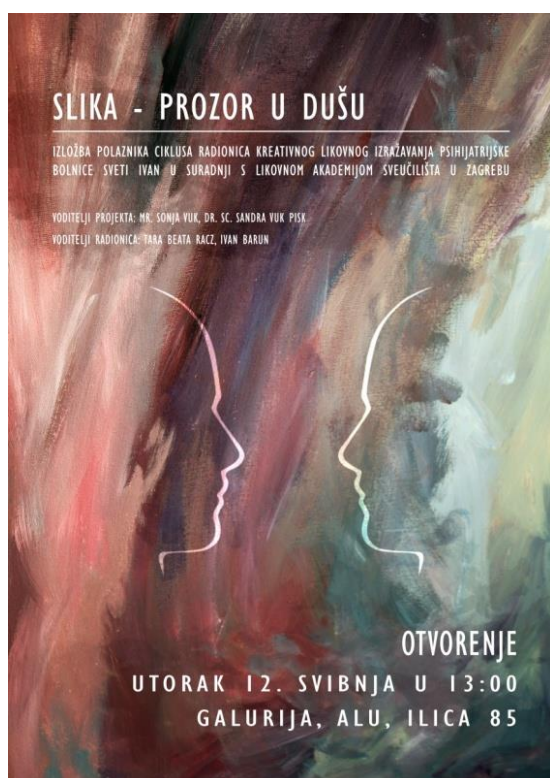
Slika 3. Predmet koji me štiti – rad polaznika.

EVALUACIJA PROGRAMA

Sukladno sustavu upravljanja kvalitetom Sveučilišta u Zagrebu, kvaliteta i uspješnost programa prati se samovrednovanjem voditelja radionica (studenti), voditelja projekta izvannastavne aktivnosti, suradnika u bolnici, završnim izložbama radova te prezentacijama programa na kongresima, dnevnikom bilježenja cjelokupnog procesa te konačnim rezultatima svakog pojedinog pacijenta; pismeni i usmeni osvrti studenata (voditelja radionica) na vlastiti rad i rezultate te pismena i usmena procjena psihijatrice, suradnice u psihijatrijskoj bolnici.

IZLOŽBE I KONGRESI

Projekt i rezultati projekta predstavljeni su tijekom 2015. godine na izložbi u prostorima Psihijatrijske bolnice Sv. Ivan u Zagrebu (Klub pacijenata „Zajedno“), izložbi u galeriji na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu („Galurija“) te na 4. hrvatskom kongresu o prevenciji i rehabilitaciji u psihijatriji, u Zagrebu, 26. do 28. veljače, 2015. godine.

Pozivamo vas na
IZLOŽBU POLAZNIKA
CIKLUS KREATIVNIH LIKOVNIH RADIONICA
„SVIJET I JA - JA I SVIJET“

U četvrtak, 5. Ožujka 2015. u 15:00
Klub pacijenata „Zajedno“

Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan, Zagreb

Slika 4. Pozivnice na otvorenje izložbi programa „Svijet i ja, ja i svijet“

Izvješće sastavila:

Doc.mr.art Sonja Vuk